

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Z činnosti JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 4 (1959), No. 6, 751--761

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138369>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1959

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z ČINNOSTI JČMF

Z I. sjezdu JČMF

V tomto čísle je otištěna přednáška A. ŠVECE, *Zakřivené prostory*, proslovená dne 2. dubna 1959 na I. sjezdu JČMF.

I. SJEZD JEDNOTY ČS. MATEMATIKŮ A FYSIKŮ

(Dokončení).

Styk Jednoty se zahraničím

Zatím co se můžeme vykázat slušnými úspěchy ve vnitřní činnosti Jednoty, je nutno přiznat, že se nám nepodařilo navázat na někdejší styky Jednoty se zahraničními obdobnými společnostmi.

Pravidelný styk jsme měli pouze s *Physikalische Gesellschaft in der Deutschen Demokratischen Republik*, a to ještě jednostranný. Tato společnost zvala pravidelně naše zástupce na své sjezdy a konference, což jsme zatím ještě ne zcela využívali.

Je jisté v náš neprospěch, že Jednota nemá přímé styky s obdobnými společnostmi v Sovětském svazu, v lidových demokraciích, jakož i s jinými státy. Za zvlášť velký neúspěch pokládáme, že se nám dosud nepodařilo ustavit subkomisi pro vyučování matematice pro národní komitét *Mezinárodní unie matematické* a že proto nemáme žádný styk s její příslušnou komisí. Neměli jsme proto také žádné zastoupení na středoškolské sekci Mezinárodního kongresu matematiků v Edinburghu, jenž se konal loňského roku.

Pokud je nám známo, ještě ani jedna delegace z ČSR nestudovala otázky týkající se vyučování matematice a fyzice v Sovětském svazu a v lidových demokraciích, zatím co jsou vysílány do zahraničí delegace pro otázky podružnější.

Jednota tyto otázky, styk se zahraničím, bude musit řešit v příštím třiletí. Bud bude nutno vytvořit zvláštní komisi a pověřit ji tímto úkolem, nebo tuto činnost si budou muset zařadit do svého programu právě zřizované pedagogické komise.

V této celkem stručné zprávě jsme se snažili postihnout hlavní směry činnosti Jednoty za uplynulé třiletí. Domníváme se, že můžeme právem ukázat na některé dílčí úspěchy, i když jsme si zcela vědomi velkých úkolů, které jsou před námi a které čekají na řešení. I tak představuje činnost Jednoty mnoho drobné práce, vykonané v pobočkách a v různých komisích od členů, kteří jsou jinak na svých pracovištích zcela zaměstnáni. Všem těmto pracovníkům vyslovujeme srdečný dík; jsme si vědomi, že jen společnou prací nás všech bude Jednota žít plným činným životem a že tím nejlépe pomůžeme v řešení velkých úkolů, které náš národ čekají.

Potud zpráva jednatele. Za Slovenský výbor JČMF podal zprávu s. doc. dr. Michal Harant:

Aby sme vedeli oceniť prínos ustanovenia UV JČMF v máji 1956 a v októbri toho istého roku ustanovenia SV JČMF v Bratislave pre činnosť Jednoty na Slovensku, musíme sa aspoň krátko zmieniť o stave, ktorý na Slovensku bol pred májom 1956.

Činnosť matematikov a fyzikov v začiatkoch I. republiky obmedzovala sa len na Bratislavu. Tu okolo prof. Teisslera, profesora fyziky na Lekárskej fakulte UK vytvoril se v roku 1921—22 krúžok s prednáškovou činnosťou, ktorého členovia výdaje spojené s činnosťou hradili s počiatku sami. Os r. 1923 dostávali už dotáciu od Ústredia JČMF v Prahe, síce skromnú, ale veľmi potrebnú, takže mohli nadviazať spoluprácu s Brnom a pozývať odtiaľ v čase na čas aj prednášateľov. Predsedom bol inšp. Nerad, tajomník prof. Malý a pozdejšie prof. Říman, t. č. docent českej techniky v Prahe, ktorý pôsobil v JČMF v Bratislave až do r. 1938—39.

Za t. zv. Slovenského štátu nemohla JČMF na Slovensku vystupovať. No slovenskí matematici sústredení okolo prof. Hronca, odmietli založiť nový spolok matematikov a naďalej udržiavali styky s Jednotou v Prahe. Časopis „Rozhledy“ dochádzal, ba podarilo sa vhodnými cestami zadovážiť aj 3 bedny kníh (Ríman, Harant), ktoré boli vydatnou pomocou pre posluchačov v Bratislave. V roku 1946 za zmenených, nových priaznivých politických pomerov JČMF za vedenia prof. Hronca obnovuje svoji prednáškovú činnosť. Táto trvala nepretržite až do roku 1956. Ročne odznelo 10.—15 plenárnych prednášok v Bratislave. Činnosť je finančne podporovaná ústredím v Prahe. Po roku 1950 po odstávaní sa časti techniky do Košíc vyrastá na Slovensku druhé stredisko činnosti JČMF. Tu okolo katedry matematiky a fyziky (prof. Jurga, doc. Hajko) začína živá prednášková činnosť. Počet členov sa pohybuje v roku 1956 okolo 150.

V takovom stave našlo ustanovenie nového UV a SV činnosť JČMF na Slovensku.

I. Organizačné úlohy

Schválenie nových stanov a ustanovenie UV JČMF značí obrat vo vývoji a v práci Jednoty. K tomuto pristupujú priaznivé politické pomery a nové poslanie Jednoty v etape dovršenia socializmu v našej vlasti. V októbri 1956 t. j. pred 1½ rokmi na celoslovenskom valnom zhromaždení v Bratislave bol zvolený SV JČMF. Predsedom sa stáva akademik Hronec, tajomníkom doc. Harant. Kontakt s ÚV udržuje SV a slovenské pobočky cestou 4 zástupcov v UV. Spolupráca je veľmi uspokojivá a plodná.

Po októbri 1956 pristupujú v živote JČMF na Slovensku dôležité organizačné úlohy. Činnosť Jednoty má pokryť celé Slovensko, teda aj kraje, ktoré nemôžu sa svojou činnosťou opierať o vysoké školy. Najskor sa zakladajú pobočky v krajoch. A tak v apríli 1957 je založená posledná krajská pobočka na Slovensku v Prešove, posledná zo 6-tich slovenských pobočiek. Na zakladaní všetkých pobočiek sa zúčastnil predseda ako aj tajomník SV. Prvou úlohou pobočiek je previesť nábor členov, obnovovať členstvo starých členov. Ku dňu 31. III. 1959 je na Slovensku 357 členov. Možno konštatovať, že počet členov rastie. Druhou úlohou bolo vypracovať plán činnosti pobočiek, skoordinať ho a navzájom se v činnosti podporovať. Tu veľkú prácu vykonali komisia matematických (doc. Huťa) a komisia fyzikálnych prednášok (doc. Fischer).

Práca v pobočkách sa pekne rozrastala vďaka tomu, že pobočky sa mohli opierať o Slovenský výbor, ktorý riadil, usmerňoval túto prácu. Slovenský výbor, ktorý sa schádzal dvakrát ročne často aj za rozmanitejšej účasti zástupcov všetkých pobočiek prejednával rad závažných otázok. Navádzoval na uznesenia UV a vetyčoval smer vývoja pre naše pobočky. Bral spoluúčasť na podujatiach UV (sjazdu fyzikov) a v r. 1958 podujal sa zorganizovať celoštátnu konferenciu matematikov v Smoleniciach, čo sa mu podarilo úspešne zvládnuť.

V poslednom období previedol SV rad opatrení, týkajúcich sa účasti v celoštátnych komisiách ako pedagogická komisia pre fyzikov (podpredseda prof. Vanovič) ped. komisia pre matematiku (podpredseda prof. Svitek) komisia pre prípravu 100 roč. jubilea Jednoty atď.

Dnes se dá skonštatovať, že organizačne je Jednota v Slovenských pobočkách podchytená, že činnosť Jednoty pokrýva celé Slovensko a to nielen krajské mestá, ale v mnohých krajoch život prechádza do okresov. Takto sa prejavuje kvalitatívny rast Jednoty na Slovensku porovnávajúc s rokom 1956.

II. Činnosť pobočiek

Členovia Jednoty zúčastňujú sa na podujatiach Jednoty prostredníctvom pobočiek. Od ich aktivity závisí z veľkej časti celková činnosť Jednoty a tu treba pripomenúť, že s porovnaním činnosti JČMF na Slovensku z pred r. 1956, nastala v činnosti JČMF kvalitatívna zmena, ako dôsledok kvantitatívnych zmien po roku 1956. Činnosť obsahove je rôznorodá, vedľa prednášok s úzko špeciálnou problematikou rozvíjajú sa prednášky zamerané na metodicko-didaktickú problematiku, prednášky propagačného a popularizačného rázu, prednášky venované ideovému zameraniu vyučovania matematiky a fyziky, prednášky na pomoc praxi, atď. Počet prednášok neustále rastie.

Pokiaľ za prvé ročné obdobie X. 1956 — X. 1957 odznelo 60 prednášok, za druhé ročné obdobie už 100 prednášok a za posledné polročné obdobie ďalších 100 prednášok. Teda za dva a polročné obdobie pôsobenia JČMF na Slovensku za nových podmienok odznelo 260 prednášok (do 15. 2. 1959).

Kvalitatívna zmena nastala aj v inom smere. Pokiaľ na začiatku činnosti bylo treba vyslať častejšie prednášateľov z Bratislavy a pozývať z Prahy a Brna, dnes pobočky rozvíjajú činnosť na širokej členskej aktívnej základni, pričom ich vzájomná spolupráca ako aj pozávanie prednášateľov z Prahy a Brna sa zintenzívňuje a skvalitňuje.

Iným úkazom kvalitatívnej zmeny oproti rokom z pred 1956 je ten fakt, že veľký počet prednášok odznieva aj mimo krajských miest, v okresoch za úzkej spolupráce so Spoločnosťou pre šírenie vedeckých a politických poznatkov. Krajských ústavov pre ďalšie vzdelávanie učiteľov a niektorých vedecko-technických spoločností. Na týchto sa zúčastňuje (najmä na popularizačných) množstvo záujemcov i nečlenovia Jednoty! Jednota sa stáva ohniskom pri plnení úkolov kultúrnej revolúcie na Slovensku. Teda z posluchárni vysokých škôl matematika a fyzika našla si prostredníctvom Jednoty cestu k širokým ľudovým masám.

Zvláštnu pozornosť si zaslúži usporiadanie I. konferencie matematikov na Slovensku, konanej v dňoch 15.—20. IX. 1958 v Smoleniciach. Za účasti viac ako 100 účastníkov, z čoho 30 bolo z Čiech a Moravy. Cieľ konferencie — v smytle uznesení XI. sjazdu rokovat a vymeniť si skúsenosti o skvalitnení politicko-výchovnej práce vo vyučovaní matematiky na našich školách najmä stredných, o určitých problémoch vyučovania matematiky, o rozvoji matematiky ako aj o pomoci matematiky pri teoretickom rozvíjaní prírodných a technických vied — bol splnený. V 14 prednáškach a 114 dikusných príspevkoch odzneli živé, často podnetné i kritické slová k tejto problematike.

Konferencia ukázala ako rastie počet vedeckých pracovníkov matematiky na Slovensku. Pokiaľ v roku 1940 pôsobili 2 profesori a 3 asistenti, zatiaľ počet sa pohybuje na 20 profesorov alebo docentov a na 100 asistentov.

Konferencia splnila i ciele politické, spoločenské i propagačné. O niektorých otázkach dal sa informovať aj ÚV KSČ. Bol vypracovaný aj film.

Naše pobočky sa živo zaujímali aj o problematiku Matematickej olympiady. Možno povedať, že je práve Jednota a jej členovia, ktorí toto dôležité podujatie pre skvalitňovanie výchovy v matematike riadia a plne podporujú.

Jednota na Slovensku brala spoluúčasť na sjazde fyzikov v Prahe (IX, 1957) — 10 účastníkov a na konferencii stredoškolskej fyziky (1958) — 27 účastníkov, pričom naši členovia pracovali na prípravách, mali prednášky a zúčastňovali sa aj diskusií.

Aj keď naše pobočky počtom radia sa medzi pobočky stredných veľkostí účasť na prednáškach sa pohybuje medzi 25—50 účastníkov, by dvakrát účasť presahovala 500 účastníkov.

Niekoľko slov k práci jednotlivých pobočiek

Bratislavská pobočka: Činnosť bratislavskej pobočky riadi SV JČMF. Má 134 členov, z prevážnej väčšiny z vysokých škôl. Opiera sa o prednášateľov z vysokej školy, pričom najaktívnejšie sa podieľajú na práci katedry matematiky a fyziky UK. Za obdobie od X. 1956 poriadalo sa 94 prednášok. Z matematiky ide z veľkej časti o prednášky vedeckošpeciálne. Prednášalo aj niekoľko zahraničných hostí. Poriadalo sa 14denný cyklus prednášok pre záujemcov z praxe — 120—150 účastníkov. Z fyziky prevládali prednášky popularizačného rázu, najmä z problematiky umelých družíc, kozmickej rakety, medziplanetárnych letov atď. v úzkej spolupráci so Spoločnosťou a to aj pre širšie publikum i mimo Bratislavy. Bratislavská pobočka veľmi prispela k usporiadaniu matematickej konferencie a jej prednášateľia prispeli prednáškami (25) aj iným pobočkám. Pobočka pripravuje prednášky pre maďarských spoluobčanov a spoluzúčastní sa na dvoch prázdninových pracovných poradách v spolupráci s pobočkami žilinského a B. bystrického kraja.

Pobočka v Žiline so 45 členami nemá možnosti opierať sa o vysokú školu. Jej členovia sú učitelia škôl II. a III. stupňa. Pobočka s 53 prednáškami (od X. 1956) vyvinula v poslednom období veľkú aktivitu (za rok 1958 — 30 prednášok). Bolo to dôsledkom konferencie s Smoleniciach a nutnosť objasňovať úspechy sovj. vedy z príležitosti vypustenia umelých družíc a kozmickej rakety. Prednášky prenikaly až do okresov a vytvoril sa veľký okruh prednášateľov. S. Berger, Milovník, Stefko, Púchovský sa prednostne zaslúžili o pekné úspechy pobočky. Pobočka usporiadala dvojdnýv zdrojilý pracovný kurz s prednáškami a s praktickými pozorovaniami oblohy na Skalnatom plese pre 20 účastníkom. Výsledky boli zas prenesené až do okresov. Vedenie pobočky úzko spolupracuje s KUDVU a so Spoločnosťou a na 2 prednáškach dosiahla rekordnú účasť cez 500 záujemcov.

Túto veľmi úspešnú pobočku vedie súdr. Baraník, tajomník je súdr. Berger, t. č. učiteľ na JSS v Žiline. Pobočka v letných mesiacoch pripravuje týždenne školenie pre učiteľov na tému „Numerické a grafické metódy — ich príspevok k polytechnizácii učiva matematiky a jej použitia v praxi.“

Pobočka v Prešove. Táto má 38 členov. Môže sa opierať o VPŠ. Patrí medzi pobočky so žiadaným celoštátnym priemerom. Odznelo spolu 16 prednášok za 2 roky. Pobočka poriadala 1 denný seminár z geometrie, nadviazala úspešnú spoluprácu s maďarskými a poľskými matematikmi. V rámci malého pohraničného styku s Poľskom chce v Tatrách poriadat pracovné zadsaenie s matematikmi z Krakova. Ďalej chce rozšírit prednáškovú činnosť pre ukrajinských spoluobčanov. Práca pobočky sa zlepšuje, ale potrebuje pomoc z bratislavskej a košickej pobočky.

Pobočku vedie doc. dr. Dubinský z Vyššej školy pedagogickej a s. Strečko, odb. asistent z VŠP ako tajomník.

Pobočka v Košaciach má už viacročnú činnosť sústredenú okolo VŠT. Má 59 členov. Poriadala niekoľko úspešných podujatí. Pravidelne poriada vysokohodnotné prednášky (z fyziky a matematiky) pričom často prednášajú aj mimokošičskí prednášatelia. Beseda o výsledkoch konferencie v Smoleniciach s príspevkom 9-tich prednášok mala široký ohlas. Vzorná spolupráca s KUDVU je zameraná na problémy metodicko-didaktické a na stav vedomosti poslucháčov z matematiky a fyziky prichádzajúcich na vysokú školu. Pobočka mala veľmi úspešnú prednáškovú činnosť vyjadrenú 37 prednáškami, pričom bude v budúcnosti venovať viac pozornosti prednáškam popularizačného charakteru.

Túto úspešnú pobočku vedie prof. dr. Jurga z Vysokej školy technickej ako predseda a s. J. Chavko, odb. asistent VŠP ako tajomník.

Pobočka v Nitre patrí medzi pobočky celoštátneho priemeru. Má 40 členov a poriadala 17 plenárnych prednášok. V prednáškovej činnosti opierajúc sa na pracovisko na Vys. škole poľnohospodárskej, poriadala pobočka cyklus prednášok zo štatistických a numericko-grafických metód hodnotenia výsledkov pre poľnohospodársku a chemickú prax (Nováky), ktorý bol hojne navštevovaný aj pracovníkmi vyzk. ústavov poľnohospodárskych aj z bratislavského kraja. Pobočka úzko spolupracuje v KUDVU najmä pri korešpondenčných prednáškach zameraných na potreby škôl II. a III. stupňa. Pekne sa rozvíjajú aj prednášky z fyziky. Pre budúcnosť pobočka zameria sa na prednášky mimo sídla pobočky a na prednášky pre maďarských spoluobčanov. Pobočka vedie súdr. A. Heinisch, učiteľ priemyselnej školy v Nitre a súdr. L. Dunajský odb. asist. VŠP ako tajomník.

Pobočka bansko-bystr. kraja je umiestená vo Zvolene pri Vysokej škole lesnickej a dreárskej. Má 44 členov a v prednáškovej činnosti — za dva a pol roka odznelo 46 prednášok — patrí medzi veľmi aktívne pobočky. Zásluhu na tejto činnosti majú predovšetkým doc. dr. Palaj a doc. dr. Thern. Pobočka rozširuje rady prednášateľov z vlastných členov a prednášky v spolupráci so Spoločnosťou pre šírenie vedeckých a politických poznatkov a KUDVU ktorá i mimo sídla pobočky. Prednášky z fyziky a väčšej časti boli popularizačného charakteru, z matematiky vedľa prednášok špeciálneho charakteru a z pedagogicko-metodickej problematiky poriadala pobočka dva kurzy pre potreby praxe. V prázdninách plánuje dve viacdňové pracovné sedenia, jedno pre učiteľov škôl III. stupňa zamerané na problematiku geodetických prác v teréne, druhé a vedeckou tematikou. Pobočka zasluguje pochvalu za veľkú propagáciu „Rozhľadov“. Túto veľmi úspešnú pobočku vedie doc. dr. Palaj ako predseda a súdr. Tomáš Klein, asistent VŠLD, ako tajomník.

O pripravovaných podujatiach vystúpia naši zástupcovia v diskusii.

Činnosť JČMF na Slovensku je finančne plne zaistená pravidelnými dotáciami SAV.

Záverom možno povedať, že práca JČMF na Slovensku sa z obdobia na obdobie skvalitňuje. Ak sa rozšíri ešte viac na spoluprácu s VTS, ak sa ďalej bude rozširovať do okresov, ak zavedú sa prednášky pre maďarských a ukrajinských spoluobčanov, možno sa domnievať, že JČMF na Slovensku bude plne viac ako uspokojive plniť úkoly, ktoré SV vytýčil pre prácu Jednoty poľne stanov Jednoty. Už dnes sú pripravované a to veľmi obsiahle plány pobočiek pre ďalšie obdobie na rok 1959. Činnosť pobočiek ukazuje, že život matematikov a fyzikov na Slovensku kráča milovými krokmi s duchom doby vpred.

Po týchto zprávách podal hospodár Jednoty s. Rudolf Zelinka hospodárskou zpravu, ktorá byla sjezdem jednomyslné schválena; po té Ústřední výbor dostal absolutorium.

Odpolední jednání zahájil akademik Kořínek stručným referátem, v kterém navrhl plán činnosti Jednoty pro další tříleté období. Na základě tohoto návrhu a bohaté diskuse, jež se po jeho přednesení rozproudila, byla vypracována návrhovou komisí resoluce. *)

Obsah diskuse bude uveřejněn v dalších číslech „Pokroků“.

*) Otištěna ve 4. čísle tohoto ročníku.

Druhý den dopoledne vyslechli účastníci sjezdu dvě odborné přednášky. S. dr. Alois Švec, přednesl přednášku na téma: „Zakřivené prostory“ a s. dr. Jan Kaczér přednášku „O magnetismu“. Obě přednášky budou otištěny v tomto časopise pro informaci všech členů. *)

Nato sjezd přistoupil k slavnostnímu aktu, při kterém byli tři členové Jednoty, kteří se obzvláště zasloužili o její činnost, zvoleni za její čestné členy. Touto nejvyšší poctou, kterou Jednota může svým členům prokázat, byli vyznamenáni:

s. akademik Juraj Hronec, profesor Komenského university v Bratislavě,

s. dr. Miloš Kossler, profesor Karlovy university v Praze,

s. dr. František Vyčichlo, profesor Českého vysokého učení technického v Praze, in memoriam.

Volba nových čestných členů byla přijata všemi účastníky bouřlivým potleskem. Za projevenou poctu poděkoval s. akademik Hronec milým a srdečným projevem, v kterém vzpomněl těžkých začátků vědeckého života na Slovensku a nyníjšího velkého rozmachu slovenské vědy.

Po tomto slavnostním aktu se sjezd připravoval k provedení voleb. Předseda mandátové komise s. prof. Antonín Vašíček z Brna ověřil platnost delegátů poboček a konstatoval jménem své komise, že sjezdu se účastní 65 delegátů s hlasem rozhodajícím (z 68 možných) a že tedy sjezd je způsobilý právoplatně se usnášet.

Kromě toho se sjezdu účastní členové Ústředního výboru, Slovenského výboru, předsedové a jednatelé poboček a revisori s hlasem poradním, pokud ovšem nebyli zvoleni delegáty s hlasem rozhodujícím.

S. prof. Miloslav Valouch podal stručnou zprávu volební komise, jejímž byl předsedou:

V úvodu nejprve uvedl, že předsednictvo ÚV připravilo návrh kandidátů tak, že zohlednilo účast dosavadních funkcionářů na jednání ÚV a v práci na úkolech Jednoty a vyžádalo si též názor a návrhy od poboček v českých krajích i od Slovenského výboru.

Při sestavování kandidátní listiny vycházelo předsednictvo ÚV zhruba z těchto hledisek:

1. Aby byla dostatečně zajištěna kontinuita odstupujícího a nově zvoleného Ústředního výboru.

2. Aby na jednání ÚV se zúčastnili pracovníci z většího počtu poboček než dosud.

3. Aby v ÚV byli pokud možno vedoucí pracovníci ústředních komisí JČMF.

4. Aby do ÚV přišli též noví a zejména mladí pracovníci, kteří se osvědčili v práci na úkolech JČMF.

Volební komise přezkoumala návrh kandidátní listiny připravený předsednictvem ÚV a došla k závěru, že uvedená hlediska jsou správná a že jsou celkem dobře v návrhu uplatněna. Ježto k návrhu, který byl sdělen všem delegátům, nedošly žádné připomínky, předkládá volební komise sjezdu návrh kandidátky nových funkcionářů ve znění předloženém předsednictvem.

V předkládané kandidátce se z odstupujícího výboru navrhuje znovu 18 členů, z nichž 2 (prof. Pleskot a prof. Zachoval) se stali členy Ústředního výboru po úmrtí prof. Vyčichla a prof. Matyáše volbou z náhradníků ÚV. Nově se navrhuje 6 členů Ústředního výboru, tj. celkem 25% celkového počtu členů. Dále má odstupující výbor 10 náhradníků místo 12, protože výše uvedení dva byli volbou povoláni za členy ÚV. Z náhradníků se znovu navrhuje 3 a nově pak 9 náhradníků a projevuje se tu tedy relativně větší změna než v Ústředním výboru. To odpovídá snaze o přibírání nových osvědčivších se pracovníků k jednání ÚV.

Je třeba uvést, že naprostá většina členů a náhradníků ÚV, kteří podle návrhu z Ústředního výboru vystupují, se aktivně zúčastňovala jeho jednání. Bylo však jednak nutno vyhovět některým osobním přáním soudruhů, kteří jsou zatíženi jinými funkcemi nebo jinou prací, a jednat se počítá se zapojením odstupujících soudruhů do práce Jednoty na jiných úsecích.

Z dosavadních tří revisorů se znovu navrhuje jeden, další navrhovaný nově je dosud náhradníkem revisorů a druhý nově navrhovaný revisor je z Bratislavy, aby byla i zde vyjádřena celostátní jednota. Z dosavadních náhradníků revisorů se znovu navrhuje jeden a nově též jeden.

Podrobné zúvodnění bude předneseno u každého navrhovaného. K posouzení složení nově navrhovaného ÚV a jeho náhradníků, kteří jsou podle organizačního řádu zváni na všechny schůze, uvádí se celkový přehled složení Ústředního výboru i s náhradníky:

*) Přednáška dr. J. Kaczéra je otištěna v předcházejícím, přednáška dr. A. Švece v tomto čísle (str. 657).

1. Podle pracovišť:

Vysoké školy	21	58%
Vysoké školy	4	11%
Střední školy a školské instituce	11	31%
Celkem	36	100%

2. Podle členství v pobočkách:

		členů	náhradníků
Praha-město	20	16	4
Praha-kraj	1	—	1
Plzeň	1	—	1
Budějovice	1	1	—
Liberec	1	1	—
Pardubice	1	—	1
Brno	3	2	1
Olomouc	2	1	1
Ostrava	1	—	1
Jihlava	1	—	1
České kraje	32	21	11
Bratislava	2	2	—
Žilina	1	1	—
Prešov	1	—	1
Slovenské kraje	4	3	1
Celkem	36	24	12

Nově přibyl po jednom náhradníku z pardubické a ostravské pobočky.

3. Podle stáří:

do 30 let	2	5,5%
30—40 let	5	14 %
40—50 let	10	28 %
50—60 let	17	47 %
přes 60 let	2	5,5%
Celkem	36	100 %

4. Podle odbornosti:

matematiků	19
fysiků	17
Celkem	36

Je vhodné konečně upozornit na některé nedostatky složení podle návrhu, které spočívají v těchto okolnostech:

1. Zastoupení středních škol 31% neodpovídá podílu 40% mezi členstvem. K tomu můžeme poznamenat, že řada navržených z pracovišť vysokých škol byla dlouholetými učiteli středních škol a že středoškolská učitelé nebyli dosud plně zaktivisováni pro práci v Jednotě.
2. Mezi navrženými není žádný student z toho důvodu, že se za členy hlásí většinou až v poslední době, a že se zatím nepodařilo žádného studenta zapojit do spolkové práce.
3. Nejsou zastoupeni též pracovníci příbuzných věd, kteří jsou rovněž členy Jednoty, kteří se však zatím účastní málo spolkového života.

Bude třeba, aby na tyto okolnosti nový Ústřední výbor pamatoval při získávání členů k aktivní práci na úkolech Jednoty.

Nato přednesl předseda volební komise jednotlivé návrhy se stručnými zdůvodněními. Hlasováno bylo nejprve o návrhu na předsedu JČMF a byl zvolen jednomyslně doc. dr. F. Kahuda, ministr školství a kultury.

Pak bylo hlasováno o ostatních návrzích po skupinách: členové ÚV, náhradníci ÚV, revisoři a náhradníci revisorů.

Všichni byli zvoleni jednomyslně podle návrhu, takže Ústřední výbor se skládá nyní z těchto pracovníků (uvedeno i předsednictvo s rozdělením funkcí, jak bylo zvoleno na prvním zasedání nového Ústředního výboru, které se konalo hned po skončení sjezdu)

Předsednictvo :

Předseda: doc. dr. František Kahuda, ministr školství a kultury;
místopředseda: ak. Vladimír Kořínek, profesor KU, Praha;
dr. Michal Harant, docent UK, Bratislava;
jednatel: Miloš Jelínek, ústřední inspektor matematiky a fyziky, MŠK, Praha;
hospodář: Marcel Josífko, odb. asistent MFF KU, Praha;
členové: dr. Josef Fuka, profesor PU, Olomouc;
dr. Ladislav Zachoval, profesor KU, Praha.

Členové Ústředního výboru:

Ladislav Berger, zástupce ředitele JSS, Žilina; dr. Otakar Borůvka, profesor MU, Brno; František Dušek, vedoucí kabinetu matematiky KPÚ, Liberec; dr. Miroslav Fiedler, věd. pracovník MÚ ČSAV, Praha; ak. Dionýz Ilkovič, profesor SVŠT, Bratislava; dr. Emil Kašpar, profesor VŠP, Praha; Ladislav Koubek, odb. asistent MFF KU, Praha; dr. Miroslav Menšík, docent ČVUT, Praha; Václav Müller, odb. asistent MFF KU, Praha; dr. František Nožička, docent KU, Praha; dr. Václav Pleskot, profesor ČVUT, Praha; dr. ing. J. B. Slavík, profesor ČVUT, Praha; dr. Bohumil Šternberk, ředitel AÚ ČSAV, Praha; dr. Miloslav Valouch, profesor KU, Praha; dr. Antonín Vašíček, profesor MU, Brno; František Vejsada, učitel JSS, Čes. Budějovice; Rudolf Zelinka, věd. pracovník MÚ ČSAV, Praha.

Náhradníci Ústředního výboru:

Josef Andrys, pracovník KPÚ, Ostrava; Karel Bartuška, učitel JSS, Praha; dr. František Běloun, vedoucí kabinetu matematiky KPÚ, Praha; Jarolím Bureš, učitel JSS, Rakovník; dr. Juraj Dubinský, docent VPS a vedoucí katedry MF VPS, Prešov; Václav Janovec, kand. fys.-mat. věd, věd. pracovník FÚ ČSAV, Praha; dr. Vilém Kunzl, profesor KU, Praha; dr. Miroslav Laitoch, docent PU, Olomouc; Vilém Lamparter, učitel PŠ, Brno; Josef Svoboda, učitel JSS, Třebíč; František Veselý, odb. asistent VŠSE, Plzeň; Josef Zieris, odb. asistent VŠCHT, Pardubice.

Revisoři Ústředního výboru:

Dr. Josef Bílý, odb. asistent MFF KU, Praha; Karol Rován, učitel JSS, Bratislava; Ota Setzer, docent ČVUT, Praha.
Náhradníci revisorů Ústředního výboru:
Dr. Josef Beneš, docent KU, Praha; Otto Berka, učitel JSS, Gottwaldov.

Po provedení voleb přečetl s. prof. Ladislav Zachoval resoluci, jak ji vypracovala návrhová komise na základě návrhu předsednictva, přednesené s. akad. Kořínkem a na základě bohaté diskuse účastníků sjezdu. Resoluce byla celým sjezdem jednomyslně přijata.

K závěru sjezdu zasílají jeho účastníci Ústřednímu výboru Komunistické strany Československa zprávu o svém zasedání, kde slibují jménem celé Jednoty, že se vynasáží co nejúčinněji pomoci při přestavbě našeho školství a při budování socialismu v naší vlasti.

Současně zasílají pozdravný telegram s. akademiku Bohumilu Bydžovskému, dlouholetému předsedovi Jednoty, který se pro nemoc nemohl sjezdu účastnit.

Předseda Jednoty s. ministr Kahuda v krátkém závěrečném projevu zdůraznil, že hlavním článkem života Jednoty jsou pobočky a jejich činnost. Děkuje všem funkcionářům a pracovníkům za jejich obětavou práci. Zejména oceňuje činnost Slovenského výboru a vyzdvihuje záslužnou práci s. akademika Hronce.

V příštím období čeká Jednotu velká práce; s. předseda vyslovuje přesvědčení všech, že tyto úkoly se podaří Jednotě úspěšně plnit.

Sjezd byl pro všechny účastníky velkou posilou v jejich činnosti. K jeho zdárnému průběhu přispělo i příjemné, přátelské ovzduší. Přestávky, společné obědy a zvláště společná večera umožňovaly, že diskuse a výměna názorů pokračovala i v době „mimoúřední“ a že mnohé přátelské styky byly navázány a staré upevněny.

Po skončení sjezdu se sešel ihned nový Ústřední výbor na krátké zasedání, v kterém bylo zvoleno předsednictvo ÚV, jak již bylo uvedeno vpředu; předsednictvu bylo současně uloženo, aby propracovalo usnesení sjezdu a aby provedlo účinná opatření k jeho uskutečňování.

Soudružka V. Charvátová, obětavá pracovnice v Ústředí Jednoty, známá většině našeho členstva, odchází na odpočinek. Jednota se s ní oficiálně rozloučila na 1. sjezdu JČMF, kde předseda JČMF s. ministr Kahuda zhodnotil v srdečném projevu její dlouholetou činnost ve službách Jednoty a vyzdvihl zejména její zásluhy o znovuzískání členů po reorganizaci Jednoty v r. 1956. Při příležitosti jejího odchodu do důchodu jí poděkoval jménem celé Jednoty za její obětavou práci a skromnost a odevzdal jí knižní dar.

Všichni, kdo s. Charvátovou známe, přejeme jí, aby ve zdraví a v klidu trávila zasloužený odpočinek po celoživotní práci v Jednotě.

Miloš Jelínek

Přednášky, uspořádané Jednotou Čs. Matematiků a fyziků v Praze spolu s Matematickým ústavem ČSAV a Matematicko-fyzikální fakultou KU

25. 5. 1959: Miloš Jasný, odb. asistent VŠŽ, *O nelineární diferenciální rovnici $y'' + f(x)y^{2n-1} = 0$* ;
27. 5. 1959: Hans Joachim Rossberg, věd. pracovník Akademie věd v Berlíně, *Über die Verteilungsfunktionen der Differenzen und Quotienten von Rang-größen*;
1. 6. 1959: Dr. Z. Horský, dr. J. Smolka, *Astronomie a fyzika u nás v letech 1620—1750*;
10. 6. 1959: Prof. Raoul Husson, Sorbonna, Paříž, *Akustická skladba samohlásek*;
11. 6. 1959: Prof. Raoul Husson, Sorbonna, Paříž, *Fysiologická a fyzikální funkce laryngu během fonace*;
15. 6. 1959: Prof. V. S. Pugačev, Moskva, *Метод нахождения оптимальной системы по произвольному Бейесову критерию*;
26. 6. 1959: Dr. W. A. Wooster, Cambridge, Anglie, *Stanovení elastických konstant na základě difuzní reflexe rentgenových paprsků*;
1. 7. 1959: Prof. J. L. Mordell, R. F. S., člen Britské král. společnosti, *Some results in the theory of numbers*.

Z činnosti poboček

České Budějovice

Ve dnech 20. 3. 1959 a 10. 4. 1959 přednášel s. Konrád Hofman, odb. asistent VPŠ v Čes. Budějovicích na thema „O praktickém využití katodového oscilografu v hodinách fyziky“. V první přednášce podal teorii oscilografů a návod k pokusům, jak demonstrovat některé důležité elektrické a akustické děje v časovém rozvinutí. V druhé přednášce demonstroval s. Hofman základy radiofonie, vlnu nosnou, modulovanou, usměrněnou modulovanou a detekovanou, a důkladně proexperimentoval audion.

Dne 29. 4. 1959 přednášel s. Frant. Veselý, odb. asistent Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni na thema „Od počítání na prstech ke kybernetice“. Podal nejprve přehled o zapisování čísel a početních výkonů u různých národů, zmínil se pak o některých počátcích (např. „rechnermajstr“ Adam Ries, od jehož smrti uplynulo letos 400 let). V druhé části pojednal přednášející podrobněji o dvojkové soustavě a o elektronkových obvodech, v nichž se prakticky této soustavy používá (sovětský stroj BESM). Dále vyložil, jak se moderních matematických strojů využívá při řešení teoretických

úloh. V závěru přednášky se zabýval s. Veselý společnými nebo analogickými znaky fyziologie a technické praxe.

S. Josef Straka, učitel ped. školy v Čes. Budějovicích přednášel 21. 5. 1959 na thema „O neurčitých rovnicích a jejich řešení“. Promluvil o dělitelnosti celých čísel a upozornil na Fermatův problém, definoval kongruenci mezi celými čísly a ukázal některé věty. Pak ukázal řešení lineární diofantické rovnice $ax + by = c$, kde a , b , c jsou celá čísla, a řešení 2. úlohy 2. kola kategorie C ve 4. roč. MO, 1. úlohu kategorie C letošního roč. MO a několik dalších. V závěru interpretoval přednášející svůj výklad geometricky.

S. Vladimír Fuksík, učitel Vyšší školy zdravotnické v Čes. Budějovicích se ve své přednášce „Fysikální základy vypouštění umělých družic s výpočtem třístupňové rakety“, konané 15. 6. 1959, zabýval po historickém úvodu odvozením kosmických rychlostí (první, druhé a třetí), charakteristickou rychlostí družice, Ciolkovského rovnici, stacionární družici a výpočtem jednostupňové a třístupňové rakety.

F. V.

Nitra

Pobočka Jednoty čl. matematiků a fyziků v Nitrianskom kraji usporiadala cyklus prednášok o teórii relativity. Ako prvá prednáška v rámci tohoto cyklu odznela prednáška Ladislava Dunajského „Základy relativistickej kinematiky“, dňa 23. júna 1959. V prednáške sa odvodila Lorentzova transformácia, kontrakcia dĺžok a dilatácia času. Na základe tohoto sa previedol dôkladný rozbor zákona kauzality v špeciálnej teórii relativity.

L. Dunajský

Ostrava

Dne 29. 4. 1959 přednášel prof. dr. O. Borůvka na thema „O životě a díle českého matematika Matyáše Lercha“. Podal obsáhlý přehled Lerchovy vědecké činnosti a poučavě přiblížil posluchačům výrazný profil tohoto významného českého matematika.

Dne 21.-5. 1959 měl doc. dr. Ota Setzer přednášku „Přímkové plochy a konstrukce jejich modelů“. Uvedl definice přímkových ploch, jejich diferenciálně geometrickou rovnici, vysvětlil pojem a vektorovou konstrukci tečné roviny a nakonec vysvětlil konstrukci žákovských modelů přímkových ploch a jak technik dochází ke konstrukci těchto ploch.

Téhož dne přednášel doc. dr. Miroslav Menšík na thema „Fotogrammetrie“. Podal stručný přehled vývoje této disciplíny, ukázal problematiku a polytechnický význam této měřicí metody a uvedl nejmodernější způsoby zobrazení, včetně užití radiolokace.

Přednáška byla doprovázena četnými obrazy a demonstracemi Zeissova fototheodolitu poslední konstrukce.

Josef Andrys

Plzeň

Dne 10. 11. 1958 konala se členská schůze, na níž V. Brandlová (JŠS Plzeň) promluvila o celostátní konferenci pro vyučování fyzice na všeobecné vzdělávacích školách. Pak přednášel doc. dr. Jaroslav Feifer (VŠSE Plzeň) na thema „Rentgenografické metody a jejich využití v technické praxi“. Po historickém úvodu a po výkladu o konstrukci různých typů rentgenových lamp promluvil přednášející stručně o metodách zkoumání hrubé struktury materiálů. Jádro přednášky tvořil výklad o rentgenografickém vyšetřování jemné struktury materiálů. Přednášející pak vysvětlil význam těchto fyzikálních metod pro technickou praxi.

Po přednášce byly projednány organizační záležitosti pobočky a uspořádána prohlídka rentgenových aparatur na VŠSE v Plzni.

Školský odbor rady Mětského národního výboru v Plzni uspořádal v zimních prázdninách čtyřdenní odborné školení učitelů. Pobočka Jednoty se akce zúčastnila přednáškami svých členů. Dne 29. 12. 1958 přednášel doc. dr. Jar. Feifer na thema „Atomy a elektrony slouží technice“ s demonstracemi mnoha pokusů, jež připravil ve spolupráci s Frant. Pejšou, odb. asistentem VŠSE v Plzni. Dne 30. 12. 1958 přednášel v tomto školení Jan Taišl (VPS Plzeň) na thema „O rozšíření pojmu dělitelnosti čísel v oboru komplexních čísel, část I“ a Frant. Veselý (VŠSE Plzeň) na thema „O souvislostech aritmetiky a algebry s geometrií a fyzikou“.

Dne 21. 1. 1959 přednášel doc. Jiří Kúst (VPS Plzeň) na thema „O logické výstavbě geometrie“. Přednáška byla zaměřena na potřeby učitelů matematiky na všeobecně vzdělávacích školách.

Dne 26. 1. 1959 se konala výborová schůze, na níž byla zhodnocena činnost v zimním semestru a vypracován rámcový plán přednášek pro letní semestr. Dále byl projednán dopis ÚV JČMF, v němž byl sdělen program schůze jednatelů poboček, svolané na 30. 1. 1959. V otázce pedagogických komisí při ÚV JČMF se všichni přítomní shodovali v názoru, že by měla být zřízena komise jedna pro matematiku i fyziku, a že za členy by měli být vybráni i členové poboček, a to ti, kteří se k této práci na výzvu ÚV JČMF přihlásí.

Dne 3. 2. 1959 přednášel inž. Mil. Rabas (VŠSE Plzeň) na thema „Základní principy televizní techniky“. Výklad byl doprovázen světelnými obrazy.

Dne 4. 3. 1959 se konala výroční členská schůze pobočky, na níž Jan Taišl proslovil 2. část své přednášky z 30. 12. 1958. Po přednášce byly podány zprávy funkcionářů za rok 1958 a po jejich schválení byli zvoleni delegáti pobočky na I. sjezd JČMF: doc. dr. Jar. Feifer, Frant. Veselý, Jan Taišl a Věra Brandlová.

Dne 25. 3. 1959 uspořádala pobočka pracovní schůzi učitelů matematiky, na níž přednášel doc. dr. K. Havlíček na thema „Základní poznámky k vyučování matematice“. Přednášející vyšel z článku M. Jelínka „Výchovné vyučování v matematice (Matematika ve škole, roč. 1959, č. 1). Rozvedl hlavně metodickou stránku učitelovy práce.

Téhož dne, 25. 3. 1959 přednášel v pobočce doc. dr. Fr. Nožička na thema „Geometrický model problému dvou nebeských těles“.

Dne 11. 4. 1959 uspořádal KVMO besedu s účastníky krajského kola MO. Besedy se zúčastnili také členové pobočky JČMF v Plzni. Besedu zahájil předseda KVMO Oldřich Černý. Po něm promluvil rektor VŠSE v Plzni prof. dr. inž. Přemysl Breník. Zhodnotil význam matematiky pro studium věd technických a na konkrétních příkladech ukázal myšlenkový postup technika, který řeší určitou úlohu s použitím matematiky. Předseda pobočky doc. dr. Jar. Feifer poukázal ve svém projevu na velké úspěchy SSSR při využití atomové energie a v kosmonautice, které by nebyly možné bez předchozích úspěchů v matematice a fyzice. Jednatel pobočky Fr. Veselý pak promluvil o vývoji počítařské techniky.

Dne 22. 4. 1959 pronesl Fr. Veselý na pracovní schůzi učitelů matematiky, kterou pobočka uspořádala, 2. část své přednášky z 29. 12. 1958 („O souvislostech aritmetiky a algebry s geometrií a fyzikou“).

Dne 28. 4. 1959 uspořádala pobočka ve spolupráci se Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí přednášku na thema „Počtařství kdysi a dnes“, kterou pronesl Fr. Veselý. Cílem přednášky bylo dát lektorům Společnosti přehledné informace pro uspořádání několika populárních přednášek o matematice.

Dne 6. 5. 1959 byla tato přednáška opakována na přátelné KPÚ, který na ni pozval metodiky matematiky ze všech okresů plzeňského kraje.

Téhož dne se konala členská schůze pobočky, na níž měl Jiří Klátíl (VŠSE v Plzni) přednášku „Analytické určení tvaru plochy pomocí zrcadlení na ploše“. V přednášce bylo ukázáno, jak ze známého analytického vyjádření závislosti mezi rovinným útvarem v prostoru a jeho zrcadlovým obrazem na ploše lze řešením jisté soustavy dvou nelineárních parciálních diferenciálních rovnic stanovit předem neznámý tvar zrcadlicí plochy. Po přednášce byla kromě běžných věcí projednána účast pobočky na konferenci pro elementární matematiku, která se konala letos na podzim v Brně.

Dne 20. 5. 1959 uspořádala pobočka pro učitele matematiky na plzeňských školách praktické cvičení na thema „Topografické práce na střední škole“, které vedl Jaroslav Šmída (VPS v Plzni) ve spolupráci s asistentem Jaroslavem Kouřimem (VPS v Plzni) a s Fr. Brůhou, pracovníkem oblastního kartografického ústavu v Plzni. Účastníkům cvičení byly předvedeny nejdůležitější ukázky topografických prací v terénu, které jsou předepsány osnovami pro všeobecně vzdělávací školy. Učitelé získali v tomto cvičení mnoho praktických zkušeností.

Dne 17. 6. 1959 konala se výborová schůze pobočky, na níž byla hodnocena její činnost za první pololetí letošního roku, vypracován rozpočet na rok 1960 a připraven rámcový plán činnosti pro podzimní období letošního roku.

Dne 24. 6. 1959 se konala členská schůze, na níž Jiří Klátíl (VŠSE v Plzni) přednášel na thema „O některých vlastnostech kombinačních čísel“. Po přednášce referovala V. Brandlová (JŠS Plzeň) o I. sjezdu JČMF. Po tomto referátu byly projednány orga-

nisační věci pobočky: pedagogická komise pro matematiku a pro fyziku konference o elementární matematice a plán činnosti pro podzimní období. Z podnětu V. Práška (LZP Plzeň) se rozvinula diskuse o tom, jak získat ke spolupráci v JČMF techniky z Leninových závodů v Plzni. Předsednictvu pobočky bylo uloženo zajistit pro podzimní období cykly referátů o speciálních otázkách matematiky a fyziky, které by měly význam pro techniky, a to podle možnosti ve spolupráci s Vědecko-technickou společností v Plzni.

Frantošek Veselý